

הַלְבוּת סִפָּה סִימָן תַּרְל

בְּאֵר הַגּוּלָה צַג

ס מִימָרָא דְרַבָּא שֶׁם
ע מִימָרָא דְרַבָּא שֶׁם
פ צַג שֶׁם צַג שֶׁם
יִיט מַעֲבָדָא דְרַב
קַנְגָא

הַגָּג, (ל) *מִשׁוּם דְאַמְרִינָן (ו) גוּד (לא) אִסִּיק מְחִיצָתָא: ז (לב) סִפָּה עַל-גַּבִּי סִמְכוּי שְׁשִׁישׁ לוֹ לְחִי (פרוש, עץ כַּמִּין עֵמֶד) *או עַל-גַּבִּי בְּאֵר שְׁשִׁישׁ לוֹ פְּסִין (פרוש, קֶרְשִׁי עֵץ (לג) סְבִיבוֹת הַבְּאֵר לַעֲשׂוֹת רְשׁוּת־הַיְחִיד), הָרִי זֶה סִפָּה כְּשֶׁרָה לְאוֹתוֹ שֶׁבַת שְׁבוּתוֹף הַהֶגַּ בְּלַבָד, מִתּוֹךְ שְׁלַחִי זֶה וּפְסִין אֵלוֹ מַחְצוֹת לַעֲנִין שֶׁבַת, נִחְשָׁב אוֹתָם כְּמַחְצוֹת לַעֲנִין סִפָּה. (לד) וְאֵין לְהַתִּיר אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׁלַחִי (לה) וּפְסִין (ט) מִתִּירִין לַעֲנִין שֶׁבַת, (לו) דָּאָו שֶׁן 'מִגו' (י"ד): ח (לז) סִפָּה עַל-גַּבִּי י (ט) אֶכְסְרָה שְׁשִׁישׁ לָהּ פְּצִימִין, (לה) בֵּין

בְּאֵר הַיִּטֵּב

(י) גוּד אִסִּיק. פְּרוּשׁ, כְּאֵלוֹ מַחְצוֹת הַבֵּית עוֹלוֹת לַמַּעֲלָה, וְאִ"כ צָרִיךְ שְׁשִׁישׁ ד' קַתְדִּיסִין בְּשַׁפְת הַגָּג ע"פ מַג' צְדָדִים מְכֻנָּן נֶגֶד פֶּתַל הַבֵּית, ט"ז: (ט) מִתִּירִין. כְּלוֹמֵר דְּרַבָּא כְּשֶׁחֲלָחִי עוֹמֵד אַעֲל הַמְּכוּי וְהַפְּסִין וְרַבָּא בְּשִׁרָה

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

מַחְצוֹת מִמְשׁוּם³⁰⁰: (ל) מִשׁוּם דְאַמְרִינָן גוּד וְכוּ'. פְּרוּשׁ, כְּאֵלוֹ שַׁפְת כֶּתַל הַבֵּית מַעֲלָה אֶת מַחְצוֹתֶיהָ לַמַּעֲלָה³⁰¹, וְהָרִי יֵשׁ לְהַסְפָּה מַחְצוֹת. וְדוֹקָא כְּשֶׁהֶגַּג אֵינוֹ בּוֹלֵט מִן הַבֵּית וְלַחֲוִץ, (כז) אֲבָל כְּשֶׁהֶגַּג בּוֹלֵט לַחֲוִץ, אֶפְלוֹ לְגַבִּי שֶׁבַת לֹא אִמְרִינָן גוּד אִסִּיק, כְּדִלְעִיל בְּסִימָן שֶׁמָּה סִיפָה טו³⁰²: (לא) אִסִּיק מְחִיצָתָא. (כח) וְדוֹקָא כְּשֶׁהוּא עַל שַׁפְת הַגָּג מִמְשׁוּ, אֲבָל רְחוּק מִזָּה אֶפְלוֹ פְּחוֹת מִשְׁלֶשָׁה טַפְחִים, לֹא אִמְרִינָן כְּלוּד וְגוּד לְכָלִי עֲלֵמָא³⁰³. (כט) וְהַלְכָה פְּדֻעָה רֵאשׁוּנָה, (ל) דְּבַקְל גֻּנְי לֹא אִמְרִינָן לְגַבִּי סִפָּה גוּד אִסִּיק: ז (לב) סִפָּה עַל-גַּבִּי מְכוּי שְׁשִׁישׁ לוֹ לְחִי. מְדַסְתָּם מְחַבְר, (א) מִשְׁמַע דְסִבְרִיא לָהּ

בְּאֵר הַלְכָה

דְּרַבָּא דְבַפְּן שְׁלִישִׁי יוֹצֵא מִן הַתּוֹרָה בְּצִוְתָהּ הַפְּתַח וְלֹא כְּשֶׁהִיא עֲשׂוּיָה כֵּן בְּכַל דְּפִנְטוּתֶיהָ, אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן, דְּהִנְי וְחֻכְהֵנָּה לַעֲל בְּסִימָן שֶׁכּ בְּבִאֵר הַלְכָה דְּבִירוּ הַמַּתְחִיל 'כְּשֶׁבַל' וְכוּ' דְּהִרָא"ש סִבְרִיא לָהּ דְּבַקְל גֻּנְי הִי רְשׁוּת־הַיְחִיד מִן הַתּוֹרָה. וְאֶפְשָׁר דְּהִרָא"ש סוֹכֵר, כִּיִּן שֶׁבִסְפָּה שֶׁסִּפָּה לֹא נִחְבָּן לְשֶׁם צִוְתָהּ הַפְּתַח לֹא הִי צִוְתָהּ הַפְּתַח, וְלֹא סִבְרִיא לָהּ כִּפְסַק הַרְמָ"א לַעֲל בְּסִיפָה בְּהַגְיָה אֵלָּא כְּדַעַת הַיְחִיד שְׁלֵמִי שֶׁהִיא הַמְּגַן אֲבָרְתָם שֶׁם לְהַחֲמִיר בָּהּ: * מִשׁוּם דְאַמְרִינָן גוּד אִסִּיק מְחִיצָתָא. עֵצֵן בְּגִמְרָא, דָּאָף דְּבִעֵינָן לְגַבִּי סִפָּה מַחְצוֹת דְּרַבָּא, וְלִהְיִי בְּעֵמֶד גְּבוּהָ וְרַחֵם ד' עַל ד' לֹא הִי סִפָּה, הִכָּא סִבְרִיא לָן דְּרַדְרִי מִשׁוּם דִּישׁ בְּבֵית מַחְצוֹת מִמְשׁוּ [רש"י שם]: * או עַל-גַּבִּי בְּאֵר שְׁשִׁישׁ לוֹ פְּסִין. הוּא לְשׁוֹן הַרְמָבַ"ם, וּמִשְׁמַע

כְּהַפְּסוּקִים דְּאֶפְלוֹ מְכוּי הַמְּפַלֵּשׁ וְשׁ לוֹ לְחִי מִצָּד אֶחָד וְנִסְפָּךְ דְּמִתְּרִיבֵי לְצַד הַלְחִי גַם-כֵּן בְּשֵׁר, וְהַשֵּׁם, דְּעַל-יְדֵי לְחִי נִחְשָׁב לַעֲנִין שֶׁבַת אֶפְלוֹ רַחֵב מִשְׁוֹה כְּאֵלוֹ הִנֵּה מַחְצָה לְאוֹתוֹ צַד, וְאִם-כֵּן שׁ לוֹ שְׁלֹשׁ מַחְצוֹת וְהִי מִן הַתּוֹרָה רְשׁוּת־הַיְחִיד, וְאִמְרִינָן: מַגוּ דְּהִנֵּי מַחְצָה לַעֲנִין שֶׁבַת הִנֵּי נִמִּי מַחְצָה לַעֲנִין סִפָּה³⁰⁴ בְּשַׁבַּת שְׁאֵקְלַע בַּתּוֹף הַתְּסָג, וְאֶף-עַל-גַּב דְּמִדְרַבְּנָן אִסוּר לְטַלְטֵל בְּשַׁלֵּשׁ מַחְצוֹת, בְּשַׁבַּת דְּסִפָּה מִתָּר מִשׁוּם מַצּוֹת סִפָּה: (לג) סְבִיבוֹת הַבְּאֵר וְכוּ'. הִנֵּי, אֶרְבַּע קוֹרוֹת נְעוּצוֹת בְּאֶרְבָּעָה רִחוֹת זֶה כְּנֶגֶד זֶה, שֶׁכָּל קוֹרָה נוֹטָה אִמָּה לְכָאֵן וְאִמָּה לְכָאֵן, וְהַתִּירוּהָ מִשׁוּם עוֹלֵי רְגָלִים שִׁיְהִי יְכוּלִים לְשָׂאֵב מִים לְבִקְהֶמְתָּן מִן הַבּוֹר שֶׁהוּא רְשׁוּת־הַיְחִיד וְעוֹמֵד בְּרְשׁוּת־הַרְבִּים, וְעַל-יְדֵי הַפְּסִין נַעֲשֶׂה סְבִיבוֹת הַבְּאֵר רְשׁוּת־הַיְחִיד. וְאֶף-עַל-גַּב דְּלֹא הַתִּירוּ זֶה אֶלָּא לְעוֹלֵי רְגָלִים, הִכָּא מִשׁוּם מַצּוֹת סִפָּה הַתִּירוּ גַם-כֵּן דְּבָר זֶה בְּשַׁבַּת שְׁבוּתוֹף הַהֶגַּ: (לד) וְאֵין לְהַתִּיר וְכוּ'. הִנֵּי מִשׁוּם דְּהַמְּחַבֵּר סַתְּם, וּמִשְׁמַע דְסִבְרִיא לָהּ לְהַתִּיר בְּכָל גֻּנְי, לְכֵן בָּא לוֹמַר דְּלַמְּעֻשָׁה יֵשׁ לְהַחֲמִיר כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים (לז) דָּאֵין לְהַתִּיר אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׁלַחִי מִתִּיר לַעֲנִין שֶׁבַת, דְּהִנֵּי בְּמָקוֹם סַתְּוֹם מִשְׁלֹשׁ רִחוֹת וְרַחֲוֵה רְבִיעִית יֵשׁ לוֹ לְחִי, דָּשֶׁם מִתָּר אֶף מִדְרַבְּנָן לְטַלְטֵל בְּשַׁבַּת, בְּזָה מִתִּירִין לַעֲנִין סִפָּה בְּשַׁבַּת מִשׁוּם 'מִגו', אֶף דְּלַעֲנִין סִפָּה לֹא נִוְכַל לְחַשֵּׁב כִּי אִם שְׁתִּי דְּפִנְטוֹת, שֶׁסִּפָּה הוּא רַק לְצַד הַלְחִי לְבָד: (לה) וּפְסִין מִתִּירִין. בְּזֶמֶן שִׁישׁ עוֹלֵי רְגָלִים, (לו) וְהִיאִיקָא דְלִיבָא עוֹלֵי רְגָלִים, הִיכָא דְלֹא כְּשִׁיחִי מֵיָא דְמִתָּר לְמַצְוָה, וְגַם דְּרַבָּא (לז) בְּרְשׁוּת־הַרְבִּים וְלֹא בְּחִצְרָא: (לו) דָּאָו שֶׁן 'מִגו'. וְלִכְתַּחֲלָה כְּזוֹן לְהַחֲמִיר כְּדַעַת הַבְּאֵר וּבְמָקוֹם הַדְּחֵק יֵשׁ לְסַמְכָא אֲדַעְיָה רֵאשׁוּנָה, וְכַתְּבַת הַאֲלִיָּה רַבֵּה דְכֵן הוּא עֶקֶר: ח (לז) סִפָּה עַל-גַּבִּי אֶכְסְרָה. פְּרוּשׁ: אֶכְסְרָה זֶה הִיא שְׁנֵי כְּתָלִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה וּמְקַצָּתָהּ מְקַרְהָ, וְסִמּוֹף לְקִרְוֵי עַד הַקְּצָה הַאֲחֵר סִפָּה הַסִּפָּה, נִמְצָא שֶׁהַסִּפָּה הִזוּ אֵין לָהּ אֶלָּא שְׁנֵי כְּתָלִים, וּפְצִימִין (לה) הוּא שְׁנֵי עֲמוּדִים בּוֹלְטִים בְּרוּחַ הַשְּׁלִישִׁי — אֶף-עַל-פִּי שֶׁבִסְפָּה אֲחֶרֶת שְׁאֵין לָהּ אֶלָּא שְׁנֵי כְּתָלִים וְעֲשׂוּיִים כְּמְכוּי זֶה כְּנֶגֶד זֶה, אִמְרִינָן כְּסִיפָה ג' דְּצָרִיךְ פִּס אֶרְבָּעָה וּמִשְׁוֹה, כָּאֵן דִּי פְּצִימִין, דְּכִיִּן שִׁישׁ פְּצִימִין אִמְרִינָן 'פִּי תַקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתוּם', כְּלוֹמֵר, פִּי תַקְרָה שֶׁל הַאֶכְסְרָה, שֶׁהוּא הַקְּרִי שֶׁל אֶכְסְרָה, יוֹרֵד וְסוֹתוּם, נִמְצָא שִׁישׁ לְסִפָּה דְפָן שְׁלִישִׁי, אֲבָל כְּלֹא פְּצִימִין לֹא אִמְרִינָן דְּיוֹרֵד וְסוֹתוּם. וּפְצִימִין אֵלוֹ, אֶף-עַל-פִּי שְׁאֵינִים נְרָאִים בְּפָנִים לְעוֹמֵד בְּסִפָּה אֶלָּא לְעוֹמֵד חוּצָה לָהּ, וְגַם לֹא נַעֲשׂוּ לְכַתְחָלָה בְּשִׁבְלִי מַחְצַת הַסִּפָּה, מְכַל מָקוֹם מוֹעִילִים. וְעַל זֶה כָּתַב רַמ"א שְׁאֲחֵרִים חוֹלְקִין וְסִבְרִיא לָהּ דְּאֶפְלוֹ עַל-יְדֵי פְּצִימִין לֹא מֵהֵינָּן (לו) וְאֶפְלוֹ אִם הִי פְּצִימִין רַחֲבֵן טַפְחָה, כִּיִּן שְׁשִׁישִׁי הַדְּפִנּוֹת אֵין מַחְבְּרִין כְּמִין ג'ִם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב סוֹף סִימָן שֶׁסָּא, אֲבָל אִם הִי דְפִנּוֹת כְּמִין ג'ִם וּבְשְׁלִישִׁי בּוֹלְטִין הַפְּצִימִין טַפְחָה, מֵהֵינָּן (לו) אִם הִנֵּה סִמּוֹף בְּרוּחַ הַשְּׁלִישִׁית לְתַקְרָת הַאֶכְסְרָה, (לז) דְאַמְרִינָן פִּי תַקְרָה שֶׁל הַאֶכְסְרָה יוֹרֵד וְסוֹתוּם. וּמֵיָהוּ, בְּרָא"ש מִשְׁמַע דְבְּעֵי נִמִּי צִוְתָהּ הַפְּתַח, וְכַתַּב רַב"ח, דְּהִנֵּי דְרַבָּא כְּנֶרְאָה הַפְּצִימִין בְּחִוִץ וְשָׁוָה בְּפָנִים שֶׁוָּה בְּחִוִץ לֹא בְּעֵי צִוְתָהּ הַפְּתַח (אֶף-עַל-גַּב דְּבִסְעִיף בְּמִתָּר דְּבִעֵינָן טַפְחָה מְרֻנָּה וְגַם צִוְתָהּ הַפְּתַח, הִכָּא אֵין דְּבִרוֹת הַשְּׁלִישִׁי סִמּוֹף לְתַקְרָת הַאֶכְסְרָה, אִמְרִינָן פִּי תַקְרָה שֶׁל הַאֶכְסְרָה יוֹרֵד וְסוֹתוּם). וְהַמְּגַן אֲבָרְתָם מִפְּקַפֵּק עַל זֶה, וּמִשְׁמַע דְּעִוְתוֹ דְּהִרָא"ש צָרִיךְ בְּכָל גֻּנְי צִוְתָהּ הַפְּתַח, וְלֹא אִמְרִינָן בְּזָה פִּי תַקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתוּם כְּמוֹ בְּסִימָן שֶׁסָּא, דְּתַקְרָת הַאֶכְסְרָה לְצַרְךְ עֲצוּמוֹ עֲבִירֵי וְלֹא לְצַרְךְ סִפָּה³⁰⁶: (לח) בֵּין שְׁהִי נְרָאִין בְּפָנִים. הִנֵּי, שְׁהוֹמֵד

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

(כ) מְגַן אֲבָרְתָם וּש"א: (כז) חֲדוּשֵׁי הַרְשִׁבָּיָא. וְנֶרְאָה שֶׁלָּזֶה גַם-כֵּן כֵּן הִי"ז בְּמָה שֶׁכָּתַב צָרִיךְ שְׁשִׁישׁ הִי"ז קַתְדִּיסִין וְכוּ' מְכֻנָּן נֶגֶד פֶּתְלֵי הַבֵּית: (כט) אֲלִיָּה רַבֵּה, וְכֵן מִשְׁמַע מְלִכּוּשׁ: (ל) וְעֵצֵן בְּפִרְיֵי-מְגוֹרִים דְּבִאֵין לוֹ מָקוֹם אַחַר אֵין לוֹ לְפִטוּר עֲצוּמוֹ אֶף מִסְפָּה כּוֹז, וְכֵלָל בְּכָה, דְּהָא בְּמִתָּרָה נִשְׂאָר כּוֹז בְּחִיקָה, וּמְחַמַּת סַפֵּק מִחִמְרִין: (לא) מְגוֹן אֲבָרְתָם וְהַגְרָא: (לב) הַגְרָא: (לג) הַגְרָא: (לד) מְגוֹן אֲבָרְתָם וְהַגְרָא: (לה) כֵּן אִיתָא בְּרִין, וְאֶף-עַל-פִּי דְשִׁנֵּי עֲמוּדִים הֵם רְחוּקִין זֶה מִזָּה, וְלֹא כְּמוֹ לְרִשִׁי וְסִיעִתוֹ דְּבִעֵינָן שִׁיָּהָא כָּל הַעַד שֶׁל הַאֶכְסְרָה (שֶׁהוּא לְפִי צִוְרָה רֵוַח הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל הַסִּפָּה) מֵלֹא פְּצִימִין וְכֵן כָּל אֶחָד לְחַבְרוֹ פְּחוֹת מִג' טַפְחִים וּמִשְׁמַע לְבָד: (לו) כֵּן מִנְחָה מִמְּגוֹן אֲבָרְתָם: (לז) וְהוּא צִירוֹ אַחַר מִמָּה שְׁצִירָנוּ בְּרִישׁ דְּבִרְיוֹ בְּבִאֵר הַשְּׁלִישִׁי עֲדָרָה: (לח) דְאַף-עַל-גַּב דְּתַקְרָת הַאֶכְסְרָה לְצַרְךְ עֲצוּמָה עֲבִירֵי וְלֹא לְצַרְךְ הַסִּפָּה, מְכַל מָקוֹם בְּצוּרֵף הַסִּפָּה וּפְצִימִין מֵהֵינָּן [מנחה ש]. וְעֵצֵן בְּמִגְוֵן אֲבָרְתָם שֶׁמְעַד דְּבִעֵינָן שִׁיָּהָא תַקְרָת הַאֶכְסְרָה עַל-כִּפְּלֵי-פָנִים רַחֵב ד' טַפְחִים, דָּאִי לֹא הִכִּי לֹא אִמְרִינָן פִּי תַקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתוּם, וְדָלָא כְּבִיחָא³⁰⁷. וְהָהּ כָּל זֶה כְּתַב הַמְּגַן אֲבָרְתָם לְדַעַת שְׁאֵרֵי פּוֹסְקִים דְּלֹא הִזְכִּירוּ הַעֲצָה דְּצִוְתָהּ הַפְּתַח שֶׁכָּתַב רַב"ש וּמְחַרְוֵן אֵנִי לְבֹאוֹ לְפִי תַקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתוּם, אֲבָל לְפִי מַה שֶׁכָּתַב רַב"ש דְּבִעֵינָן נִמִּי צִוְתָהּ הַפְּתַח, וְכִפִּי שֶׁהִטְעִים הַרָא"ש הַשֵּׁעַם דְּמִדְרַבְּרַחֲוִי אֵסִי בְּצִוְתָהּ הַפְּתַח לְבָד וְלָכֵן הִקְלוּ בְּנֶרְאָה בְּחִוִץ וְשָׁוָה בְּפָנִים וְכֵמוֹ בְּשַׁבַּת מִשׁוּם לְחִי, תוֹ לֹא צָרִיכִין כָּלִל לְסִבְרָא דְפִי תַקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתוּם, וְזוֹהוּ שֶׁכָּתַב הַמְּגַן אֲבָרְתָם 'מֵיָהוּ מִשְׁמַע בְּרָא"ש וְכוּ', כְּאֵלוֹ חוֹר מְדֻבְּרֵי הַרָאשׁוֹנִים לַעֲנִין תַקְרָה. אֶךְ יֵשׁ לַעֲנִין קִצָּת, מָנָא לָהּ לְהַמְּגַן אֲבָרְתָם דְּבִעֵינָן שִׁיָּהָא רַחֵב הַפְּצִימִין טַפְחָה לְפִי סִבְרָת רַב"ש:

הלכות ספה סימן תרל

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק טז]

לגבי ספה סביבית לן ד'ענין קמחצות מ'ש'.

30) ובטעם הדבר כתב הבלוש (ס"ו), שנאמר בסוכה דין יתשבו כעין תדורו, ואין דיור בלא מחיצות.

[משנ"ב ס"ק ל]

מ'עלה את קמחצותיה למ'עלה³¹ וכו', כדל'עיל ב'סימן שמה ס'ע"ף טז³².

31) ובביאור דין גוד אסיק, ביאר בחידושי הגר"ח הלוי (על הרמב"ם פ"ד מהל' סוכה ד"א) שנחשב כאילו עצם המחיצות עלולות למעלה, מאידך, החזו"א (גליונות שם) כתב שאין הכוונה שהמחיצות עלולות וגדרות את שמעליהן, אלא שעצם הדבר שהדפנת גדרות במקומן את המקום מרשות הרבים, מחשיב אף את המקום שעל גביהן כגודו, שהרי אף הוא מופרד מרשות הרבים. ונראה במשנ"ב לקמן (סי' תרלב ס"ק ד) שיש אומרים שאף כשדופן אינה מגיעה לסכך אפשר לומר עליה דין דופן עקומה, והיינו מחמת שמקום האויר נחשב כדופן [אמיתית] על ידי דין גוד אסיק, כפי שכתבנו להלן (ס"ק מד).

32) ואם הגג בולט רק מעט ממגדן המחיצות, כתב בביה"ל שם (ד"ה גג) לענין דין רשות היחיד, שלדעת המג"א בשם תוס' אפשר לומר גוד אסיק' כל שאינו בולט ארבעה טפחים, ושמוסתימת הפוסקים נראה שאפילו אם בולט משהו אין אומרים גוד אסיק'. והחזו"א כתב (או"ח סי' קד ס"ו), שעד טפח, או על כל פנים חצי טפח, אין בליטת הגג נחשבת כבליטה.

[משנ"ב ס"ק לא]

לא א'מרין ל'בוד ג'וד ל'כלי ע'למא³³.

33) ואף שלענין דפנות שנמוכות מהסכך ואף אינן כנגדו, כתב השו"ע להלן (סי'ט) שאומרים גוד אסיק' ו'לבוד' כדי להכשיר את הסוכה [וכן העיר בזכרון שמואל סי' כו אות ה ס"ק ב], ביאר הגר"י קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רכח) שכיון שיש שם מחיצות שניכרות בסוכה ואין צריך אלא להעלותן, אפשר לומר גוד אסיק' אף כשלא יגיעו על ידי כך לסכך, מה שאין כן בענינו, שאין מחיצות ניכרות בסוכה שעל הגג, ולולא דין גוד אסיק' אין לסוכה דפנות, אין אומרים באופן זה גוד אסיק' כשהמחיצות אינן כנגד הסכך.

[משנ"ב ס"ק לב]

מגו ד'הני מח'צה לענין ש'בת ה'ני נ'מי מח'צה לענין ס'כה³⁴ ב'ש'בת ש'אקלע ב'תוף ה'תג³⁵.

34) אמנם, בשבת הרי די בגדירת הרוח ואין דין שיהיו מחיצות, ולפיכך די בלחי או בפסי ביראות, ואם כן העיר העמק ברכה (סוכה אות ח) איך אומרים מיגו משבת לסוכה, הרי לענין סוכה יש דין שיהיו דפנות, ולחי אינו כדופן [ונראה ריטב"א סוכה ז, א ד"ה גופא]. אכן מבואר בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קטע) שמהר"ן (סוכה ג, א מדפי הרי"ף) מוכח שאין כוונת ה'מיגו' שכשם שיש לדופן זו חשיבות לענין שבת כך יש לה חשיבות לענין סוכה, אלא רק שכיון שבשבת מועילה הדופן, אין לנהוג לגבי סוכה שלא תיחשב כדופן, מחמת שהדבר נראה כסתירה, וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק יא).

35) ואף שמבואר בגמ' (סוכה כג, א) שסוכה שאינה ראויה לשבת בה שבעה ימים אינה נחשבת סוכה [בין לר"מ ולבין לר"י, עין שם], ואם כן סוכה זו שאינה כשרה אלא בשבת לכאורה אינה נחשבת

כסוכה [וכן הקשו הפמ"ג (א"א ס"ק י) והבית מאיר כאן, עין שם בדבריהם], כתבו הרש"ש (סוכה ז, א) והמרומי שדה (שם) שאף על פסול זה נאמר 'מיגו' להכשירו, שכשם שלענין שבת אין חיסרון של 'אינה ראויה לשבעה', כך לענין סוכה [בשבת], אכן, בשו"ת בנין שלמה (ח"א סי' מו ד"ה ודע עוד) דחה סברא זו מפני שלא נאמר מיגו על פסול שאינו שייך לדיני דפנות, משום שאינו שייך לגבי דיני שבת, וכן מבואר במנחת חינוך (מצוה שכה אות יא ד"ה שוב) שאין להכשיר דפנות גזולות לסוכה בשבת משום מיגו, משום שפסולו אינו שייך לדיני דפנות.

ובשו"ת המרחשת (ח"א סי' טו אות ח) תירץ, שפסול סוכה שאינה ראויה לשבעה לא נאמר אלא בסכך, אך הדפנות אין צריך שיהיו ראויות לשבעה [ואף שהגמ' שם דנה לפסול סוכה על גבי בהמה משום שאינה ראויה לשבעה מחמת שאסור לעלות אליה ביום טוב, אף שהחיסרון אינו בסכך, מ"מ כיון שיש שם חיסרון בכל הסוכה מחמת שכולה אינה ראויה לשבעה, נחשב הדבר כפסול בסכך], וכן מבואר ברש"ש (סוכה כג, א).

ובשו"ת בנין שלמה (שם ד"ה ואכן ליישב) תירץ, שהפסול של אינה ראויה לשבעה לא נאמר אלא כשאינה ראויה לשהות בה שבעה ימים, שמחמת כך נחשבת שאינה אפילו כדירת עראי, אך כשראויה לשהות בה אלא שאינה כשרה, אין חיסרון בדבר.

ואף שגם ביום טוב נאסר להוציא מרשות לרשות שלא לצורך, כמבואר ברמ"א (סי' תקיח ס"א), ואם כן לכאורה אף ביום טוב יש להכשיר את הסוכה מדין מיגו, שהרי על ידי הלחי הותר הטלטול שלא לצורך, ואם כן נאמר מיגו שנחשב כדופן לענין יום טוב נחשב כדופן לענין סוכה [וכן הקשה הרעק"א (דרוש וחיידוש מכת"י סוכה ז, א) וכעין זה הקשה גם הקבא דקשייתא (שאלה פט), ונשאר בצע"ג], כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קטע) שיש לומר שאין אומרים מיגו אלא כשהלחי מתיר בפועל את הטלטול הנצרך לצורך מצות סוכה, ואם כן ביום טוב הרי כל הטלטולים שנעשים לצורך מצות סוכה נחשבים לצורך יום טוב ואינם צריכים לחי, ולפיכך אין אומרים מיגו. [ונראה עוד מה שכתב שם בישו"ב קושית הרעק"א (שם) איך אומרים מיגו בזמנינו, שאין לנו רשות הרבים מדאורייתא, ממה שמועיל הלחי בשבת לגבי דין טלטול דרבנן, לסוכה שצריכה דופן שלישית טפח מדאורייתא].

[משנ"ב ס"ק לח]

ד'תקנת ה'אקסד'רה ל'צנף ע'צמו ע'בידי ו'לא ל'צנף ס'כה³⁶.

36) ובטעם הדבר שאין אומרים 'פי תקרה יורד וסותם' על קצה הסכך [כשהוא שוה וישר, ראה שו"ע סי' שסא ס"ב, ובשונה הלכות שם (סי'א)], כתב הר"ן (סוכה ט, א מדפי הרי"ף ד"ה איתמר) שכיון שאינו קבוע אלא עראי, אינו נחשב כתקרה לענין דין 'פי תקרה'.

[שעה"צ ס"ק לח]

ד'אי לאו ה'כי לא א'מרין פי תקרה יורד וסותם, ו'לא כ'פ"ח³⁷.

37) ואף על פי שדעת הבית יוסף (סי' שסא ס"ב) שאף אם רוחב התקרה הוא פחות מארבעה טפחים אומרים 'פי תקרה', מ"מ הרמ"א שם כתב שאין אומרים דין 'פי תקרה' אלא אם כן רוחבו הוא ארבעה טפחים, וכתב במשנ"ב שם (ס"ק טו) וביה"ל שם (ד"ה ויש אומרים) שכן הלכה, וכן מבואר במשנ"ב להלן (ס"ק מ). ואף ה'ב"ח שכתב כאן שדי בטפח, לא היקל אלא משום שמכך שמתפיק שיהיה כדופן השלישית של הסוכה רק טפח, מוכח שאין צריך מחיצה גמורה, ומספיק שתהיה בו סתימה בעלמא, ואף על זה נחלק המג"א.

הלכות סכה סימן תרל

שְׁהוּ נְרָאִים מְבַפְּנִים וְאֵין נְרָאִין מִבְּחוּץ (לט) בֵּין שְׁהוּ נְרָאִים מִבְּחוּץ וְאֵין נְרָאִין מִבְּפְּנִים, כְּשֶׁרָה; לֹא הָיָה לָהּ פְּצִימִין פְּסוּלָה, יִמְפְּנֵי שְׁהִיא סְכָה הַעֲשׂוּיָה כְּמִבּוּי, שְׁהָיָה אֵין לָהּ אֶלָּא שְׁנֵי צְדֵי הַאֲכֻסְרָה, וְאִמְצַע הַאֲכֻסְרָה אֵין בּוֹ כֶּתֶל וְשִׁנְגָדוֹ אֵין לוֹ פְּצִימִין (פְּצִים, פְּרוּשׁ לְחֵי וּמְוֹתָהּ). (כָּל זֶה הוּא לְשׁוֹן תְּרַמְב"ם, (מ) אֲבָל אַחֲרֵים חוּלְקִין, וְלִכֵּן (מא) אֵין לְעֲשׂוֹת סְכָה בְּכֹהֵי אֲנָא): ט שְׁהוּ דְפְּנֹתֶיהָ גְבוּהִים שְׁבַעָה וּמִשְׁהוּ וְהַעֲמִידִם (מב) בְּפָחוֹת מִשְׁלֶשָׁה סְמוּךְ לְאַרְצָן, כְּשֶׁרָה (מג) אֶפְלוּ הֵגָג גְּבוּהַ הַרְבֵּה, וּבִלְבָד שְׁיָהָא מְכֻזָּן כְּנֻגָן, וְאֶפְלוּ אֵינּוּ מְכֻזָּן מִמֶּשׁ (מד) יִרְק שְׁהוּא כְּתוּף שְׁלֶשָׁה כְּנֻגָדוֹ, כְּשֶׁרָה. וְאִם אֵינָה גְבוּהַ אֶלָּא עֲשֶׂרָה טְפָחִים, אֶפְלוּ אֵין בְּדַפְּן אֶלָּא אַרְבַּעָה וְשִׁנֵּי מִשְׁהוּיִין כְּשֶׁרָה, שְׁמַעְמִידָה בְּאִמְצַע, וְאִמְרִינָן לְבוּד לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וְחִשּׁוּב כְּסוּתוֹם. יִהְיִי הַדְּפֻנָת גְּבוּהוֹת מִן הָאַרְצָן שְׁלֶשָׁה טְפָחִים, (מה) פְּסוּלָה: י (נו) יִהְיוּשָׁה סְכָתוֹ בֵּין הָאֵילָנוֹת וְהָאֵילָנוֹת פְּנֹתָהּ לָהּ, יֵאָמֵר הָיָה (מו) חֲזָקִים אוֹ שְׁקֶשֶׁר אוֹתָם וְחָזַק אוֹתָם (מז) עַד שְׁלֹא תֵהָא (י) הַרוּחַ מְצוּיָה מְנִידָה אוֹתָם כְּמִיד, (מט) וּמְלֵא בֵּין הָאֵוָרִים כְּתֵב וּבְקֶשֶׁר כְּדִי שְׁלֹא תֵהָא הַרוּחַ וּבְקֶשֶׁר אוֹתָם, הָרִי זֶה כְּשֶׁרָה. [*] יִהְיֶה כְּנֻזָּן אֵין כְּנֻזָּן לְעֲשׂוֹת (נ) כָּל הַמְּחֻצוֹת מִיְרִיעוֹת לִבְדּוּ פֶּשֶׁתָן בְּלֹא קְנִים אֶף-עַל-פִּי שְׁקֶשֶׁרָן בְּטוֹב, זְמַנִּין דְּמַנְתְּקִי וְלֹא אֲדַעְתָּה וְהָיָה לָהּ מַחְצָה שְׂאִינָה יְכוּלָה לְעַמּוֹד בְּפִנֵּי רוּחַ מְצוּיָה. וְהוּצָה לְעֲשׂוֹת מְסֻדְיָנִים, טוֹב שְׂאִינָה

ק נכבא שם ר לשון
הרמב"ם כפי פירושו
שם בנקרא כמו
שפכת תרב המידר שם
ש ברוחא שם טו
ת משנה שם יו
א מירא דאבתי שם
ב שם במשנה
ג משנה שם כד
ד אוקטא דנקרא
שם ה טו בשם הכ
דפני פרו

באר היטב

השנה למעלה כנגדו בארץ הכות סמוך לאותו ויחיה ויהיה הסכה באותו חלק הנויח עד הקורה, נמצא שאין לסכה מחצות רק שנים של הכות ושלישית אין לה רק שהקורה שלמעלה אמרין יורד וסותם עד למטה ויהיה לה ג' מחצות דדי בנה, רק שישים שני קנים תחת הקורה, אחד אצל כתל הכות ואחד במקום שהיה קורה בצורה כזוה דבפן הג' תחת התורה שעל שני הקנים, שהי אין כאן מחצה ג' ממש אלא מחמת פי תקרה יורד וסותם וע"כ צריך צורת הפתח, ע"ש: (*) הריח. אפלו עומדת בכית שאין שם רוח איה מחצה, מ"א. ועין בהלק"ט ח"ב סימן נ שירה פנים להקשיר סכה שדפנותיה עשויות מסדינין דקים שהיתה הרוח מויה אותם אלא שהיתה נתנה בחצי ספק מחצות גבוהות, ע"ש, ועי' סימן רמ ס"ו:

שער השוכה

כן, והמה עליו מדבר החוספות, ע"ש: [*] ע"כ אין נכון כו'. ועין בשב"י ח"א ס"א דהקשר סכה אפלו דפן אחר אין לעשות מסדינים אם לא שצאג במחצות קנים פחות משלישה, ואפשר דגם הש"י לא קאטר אלא בדפן רחבי או אין להקפיד מין דמדינא פני בגי, וכן נראה מלשונו, ע"ש: סיים מחצה הג' דהינו במקום שקלה הספק של הסכה. וטעם קנים אלו כדי שיהיה בצורה כזוה דבפן הג' תחת התורה שעל שני הקנים, שהי אין כאן מחצה ג' ממש אלא מחמת פי תקרה יורד וסותם וע"כ צריך צורת הפתח, ע"ש: (*) הריח. אפלו עומדת בכית שאין שם רוח איה מחצה, מ"א. ועין בהלק"ט ח"ב סימן נ שירה פנים להקשיר סכה שדפנותיה עשויות מסדינין דקים שהיתה הרוח מויה אותם אלא שהיתה נתנה בחצי ספק מחצות גבוהות, ע"ש, ועי' סימן רמ ס"ו:

באר הלכה

לכאורה דנזקא כשיש שם באר, ולא נדעת הראב"ה דסבירא לה אף-על-פי שאין שם בור, כמובא בר"א, ועין במאמר מרדכי, וצריך עיון: **ב** נְרָאִין מִבְּחוּץ וְכוּ'. הנינו, שם מבחוץ נכר שדבולט³⁸⁸ כמו עמוד, וּמְבַפְּנִים נִמְשָׁךְ עִם הַכֶּתֶל בְּשֶׁנָּה: (מ) אֲבָל אַחֲרֵים חוּלְקִין וְכוּ'. כתב הש"י: מי שרוצה לעשות סכתו בבית שלו ולפרץ הגג אלא שעלה כמו שזונה, וכתלי הבית יהיה הסכה, דהינו שרוצה לעשות הסכה בנות של כתל מזרח וכתל דרום, ונמצא שאין כאן אלא שני מחצות ולמעלה מנח קורת הבית, בנה לכלי עלמא יש לומר פי תקרה יורד וסותם, דקורה זו לצורך הבית נצשה והסכה גם-כן בבית, ואם-כן הנה לה כאלו יש לה שלש מחצות; ומכל מקום ביון דלא הני מחצה ממש רק על-ידי פי תקרה, צריך לעשות לה גם צורת הפתח, דהינו שישים תחת הקורה שני קנים, אחד אצל כתל הבית ואחד במקום סיים המחצה, דהינו במקום שקלה הספק של הסכה (ואף דבעלמא צורת הפתח לבד לא מהני במקום מחצה שלישית, כפי"ל בסעיף ב, הקא בצרוף פי תקרה מהני), והעתיקו דבריו (לט) כמה אחרונים. אמנם בפרי"מגדים וכן בבכור"יעקב מפקפקין בנה, לפי מה דמסיק מהגן-אברהם דלא אמרין פי תקרה יורד וסותם פי אם בשרחב כמחצית התורה שפחים, וסותם קורת הבית אינו רחב כל-כפך, ועל-כן מסיק בבכור"יעקב דטוב יותר שישים פס אחד שרחב ספק מנחת הקורה פחות משלישה טפחים מן הכתל של הבית, וקנה אחר במקום שקלה הספק של הסכה, דנה כשר בלא פי תקרה יורד וסותם³⁸⁹ כמו בשאר סכה שלשת דפנות, ונה לא בעינן רחב הקורה ארבעה טפחים, כמבאר בסעיף ב: (מא) אֵין לְעֲשׂוֹת סְכָה בְּכֹהֵי אֲנָא. כתב הלבוש דהינו רק לכתחלה, (מ) אֲבָל בְּדַעַבְדּוּ יֵשׁ לְסַמְךָ עַל דַּעַה רֵאשׁוּנָה: ט (מב) בְּפָחוֹת מִשְׁלֶשָׁה וְכוּ'. דאמרין לכויד והני כסותם, ונמצא שיש כאן עשרה טפחים: (מג) אֶפְלוּ הֵגָג גְּבוּהַ הַרְבֵּה. דאמרין (מז) גיד אסיק מחיצתא, והי כאלו המחצות מגיעות לספק: (מד) רַק שְׁהוּא כְּתוּף שְׁלֶשָׁה. דאמרין לכויד מן הצד⁴⁰⁰, אֲבָל אִם הָיָה שְׁלֶשָׁה טְפָחִים פְּסוּלָה, דאפלו אם היו מחצות מגיעות ממש לספק, קמא לן דאם הם מרחקים מן הספק שלשה טפחים פסול, וְכַל-שֶׁפֶן בְּנָה: (מה) פְּסוּלָה הָיָה הַדְּפֻנָת גְּבוּהוֹת עֲשֶׂרָה טְפָחִים וְיֹתֵר, דְּכָל מַחְצָה שֶׁהָגָדִים יְכוּלוֹת לְבַקֵּעַ תַּחְתּוּיָהּ (מב) אֵינָה חֲשׂוּבָה מַחְצָה כְּלָל⁴⁰¹): י (מו) יִהְיוּשָׁה סְכָתוֹ כו'. ולא סמכה (מג) על-גבי האילן, דאם לא-כן אין עולין לה ביום-טוב, כמו שכתוב סימן תרכח סעיף ג: (מז) חֲזָקִים. ואם רב הרפן (מז) מן החזק, משמע קצת בתוספות דכשרה, דעל-ידי-נה שוב אין הולך וכו' ברוח: (מח) עַד שְׁלֹא תֵהָא הַרוּחַ מְצוּיָה מְנִידָה אוֹתָם. רוצה לומר, דאם מנידה אותם, אפלו אין בכח הרוח להפיל אותם לגמרי רק שעל-ידי הרוח (מז) הולך המחצה וכו', קמא לן דשוב לא תשיבא מחצה⁴⁰². ואפלו (מו) עומדת בכית שאין שם רוח כלל, לא תשיבא מחצה⁴⁰³: (מט) וּמְלֵא בֵּין הָאֵוָרִים כו'. הנינו אם שעור הסכה שהוא עשרה טפחים בגובה הוא גם מן הענפים, (מו) דאי לא הכי לא בעינן לזה: (נ) כָּל הַמְּחֻצוֹת וְכוּ'. דעת הש"י, דמחצה אחת מן שלש מחצות שצריך לעשות בסכה יכול לעשות מייעות, (מז) אֲבָל מִכְּפָה אַחֲרוֹנִים מִשְׁמַע דָּאף מַחְצָה אַחַת אֵין לְעֲשׂוֹת מְסֻדְיָנִים⁴⁰⁴, אם לא שצאג במחצות של קנים פחות משלישה טפחים, אֲבָל מַחְצָה רְבִיעִית

שער היוצין

(לט) ובמחצית השקל מצד עוד יותר, ודלעת דב"ח ומגן-אברהם שהשימו עם הפהרש"א בענין ספק על-גבי אכסדרה ממש, גם צורת הפתח לא בעינן בנה, דבנה לכלי עלמא אמרין פי תקרה יורד וסותם, אכן גם לדידה ישאר מה שפקפק פרי"מגדים דברי לא אמרין פי תקרה פי אם בשרחב כמחצית ד' טפחים, ועל-כן הנינו דנהו כמו שפכתנו בפנים בשם הבכור"יעקב: (מ) והעתיקו כאלה רבה: (מז) ריטב"א: (מב) פוסקים: (מג) נש"י: (מז) מגן-אברהם: (מז) כן מוכח מרש"י דבור המתחיל 'שאני יכולה', וכדברינו כתבו גם-כן ר"ן והרשב"א והאור ודע. ודקדקו לרש"י לפרש כן, דאי לא הכי יפל קלשית הנקרא דקמקשה יתא איכא נופח, שבודאי לא יפל על-ידי הרוח אחרי שלמטה מן הנוף האילן הוא קשה וע"כ: (מו) מגן-אברהם וש"א, דלא פתלכות קטנות המוכא בכאר היטב: (מז) כן מוכח מרש"י ופשוט: (מז) שבות-יעקב המוכא בשערי-חשובה (ומה שרצה לרחק דגם הש"י מודה לזה, זה אינו), וכן בנהר-שלום ובאלה רבה שפתרו לקלשית הש"י דבהמת אם תברח דקאה, מה שאין כן ביריעות אם תתק הקשר שלמטה לא יראה כלל⁴⁰⁵, ממילא אין לנו ראה לקלותו של הש"י:

הַלְבוּת סִפָּה סִימָן תַּרְל

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק טז]

הִינֵנּוּ, שְׁמַבְחֵיךָ נִכְרָ שְׁבוּלֵט³⁸.

38) ואפילו אם אינו בולט אלא כלשהו, כתב החזו"א (א"ח סי' טז) ש"ק ה' שמועיל להכשיר את הסוכה (שונה הלכות סי"ב).

[משנ"ב ס"ק מ]

דְּנָה לְשׁוֹר קָלָא פִּי תַקְרָה יוֹדֵן וְסוֹתָם³⁹.

39) אמנם, החזו"א כתב (א"ח סי' קיא ס"ק ה', יו"ד סי' קעב ס"ק ג') שתקרה אינה נחשבת כצורת הפתח, אלא צריך להניח קנה נפרד על גבי הקנים שבצדדים (שונה הלכות סי"ד, וראה שונה הלכות סי' שסב סע"ב), והבואר דבריו לעיל (ס"ק יג).

[משנ"ב ס"ק מד]

דְּאֶמְרִין לְבוֹד מִן הַצֵּד⁴⁰.

40) מבואר בדבריו שאפשר להכשיר סוכה גם כשנצרכות להכשיר הסוכה שתי הלכות, 'גוד אסיק' ו'לבוד'. אמנם, לענין מקום שצריך לומר 'גוד אסיק' ו'דופן עקומה' כדי להכשיר את הסוכה, כתב לקמן (סי' תרלב ס"ק ד') שלפי הר"ן אין מכשירים את הסוכה, וכן פסקו כמה פוסקים. וכן הקשו הט"ז (סי' תרלב ס"ק א') והרעק"א (בשו"ת מהדו"ק סי' יב, ובהג' רעק"א סי' תרלב על מג"א ס"ק א') מהו החילוק בין מה שמבואר בר"ן שאין מכשירים סוכה על ידי שתי הלכות, לבין מה שמבואר כאן שמכשירים על ידי 'גוד אסיק' ו'לבוד'. אכן, מבואר במשנ"ב לקמן (סי' תרלג ס"ק ב') שהטעם שאין מכשירים על ידי 'גוד אסיק' ו'דופן עקומה', הוא משום שכדי לומר 'דופן עקומה' צריך שייחשב הסכך הפסול כהמשך הדופן וכחלק מהדופן שהתקמה בסופה, וכשיש הפסק אויר באמצע אי אפשר לומר כן. וכן כתב העמק ברכה (עמ' פד) שמוכח מהר"ן שאין החיסרון מצד שאין אומרים שתי הלכות, אלא מצד שב'דופן עקומה' צריך שתגיע הדופן לסכך. וכן כתבו הבכורי יעקב (סי' תרלב ס"ק ב') והחזו"א (א"ח סי' עז ס"ק ז'), שאפשר להכשיר על ידי שתי הלכות, כמבואר כאן, ורק לגבי דין 'דופן עקומה' כתב הר"ן שאי אפשר להכשירה כשאינה מגיעה עד הסכך בלא דין נוסף [וראה ר"ן ב', א מדפי הרי"ף], וראה מה שכתבנו לקמן (סי' תרלב ס"ק ד').

[משנ"ב ס"ק מה]

אֵינָה תְּשׁוּבָה מִחֻצָּה קָלָל⁴¹.

41) ואם מאחורי המחיצה התלויה בגובה שלשה טפחים העמיד מחיצה אחרת על הקרקע שגבוהה תשעה טפחים, כתב החזו"א (א"ח סי' עה ס"ק טז) שאם הרווח בין המחיצות הוא פחות משלשה טפחים, מצטרפות הן יחד ונחשבות כמחיצה אחת גבוהה עשרה טפחים שמגיעה לארץ שהתקמה, אך אם ההפרש ביניהן הוא יותר משלשה טפחים, אין ברוח זו מחיצה כשרה. וכן כתב במקום אחר (שם סי' סח ס"ק י'), שאף באופן שגדיים אינם יכולים לבקוע מתחת למחיצה התלויה [בגן במקרה הנ"ל, שהגדיים אינם יכולים לבקוע מתחת למחיצה התלויה מחמת המחיצה השניה שמגיעה לארץ], אין היא נחשבת כמחיצה. ובטעם הדבר כתב הגרש"ז אויערבך (ספר הסוכה פסקים והערות אות א בהע'), שכך נאמרה ההלכה, שמחיצה תלויה אינה נחשבת כמחיצה בכל אופן, כיון שצריך שתהיה המחיצה תוך שלשה טפחים לארץ, ולפיכך אין מועיל מה שגדיים אינם בוקעים דרכה.

אמנם, כשעובי המחיצה הוא ארבעה טפחים [ויש אומרים טפח, ראה לעיל (הע' 37)], מבואר לעיל (ס"ק מ) שאומרים 'פי תקרה' אף

שגדיים בוקעים תחתיה, וכתב הערוך לנר (סוכה טז, א) שמבואר בריטב"א בעירובין שאומרים בזה 'גוד אחית' או 'פי תקרה' אף כשאינה מגיעה לתוך שלשה טפחים לארץ, מפני שהיא רחבה [טפח] והרי היא כסתימה גמורה.

[משנ"ב ס"ק מח]

קָלָמָא לָן דְּשׁוּב לֹא תְּשִׁיבָא מִחֻצָּה⁴² וכו', לֹא תְּשִׁיבָה מִחֻצָּה⁴³.

42) משמע שעצם תזוזת המחיצה פוסלת אותה, ולא מחמת שעל ידי התזוזה מוגבהת היא מהארץ שלשה טפחים, וכן דייקו מדבריו הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה סוכות פ"ז דבר הלכה אות א), והעמק ברכה (סוכה אות יט), וביאר העמק ברכה טעם הדבר, שאף שגם במקום שזוה אליו היא מחיצה, מ"מ נאמר שיער בחוץ המחיצה שאם אינה חזקה תעומדת במקומה אינה מחיצה. וכן מבואר בשו"ת משכנות יעקב (א"ח סי' קכג ד"ה וכן) שאף אם זוה קצת אינה נחשבת כמחיצה. וכן כתב בשו"ת יד אליהו (פסקים סי' כד), וכן הוכיח הגר"ש אלישיב (הערות סוכה כד, א) מדברי המחצ"ש (סי' שסב ס"ק כא), וכן דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה שם סי"א) למעשה.

מאידך, החזו"א כתב (א"ח סי' עז ס"ק ו') שאין מחיצת סוכה נפסלת אלא אם כן הרוח מעיפה אותה עד שהיא מוגבהת מהקרקע שלשה טפחים [או שמפרידה את המחיצה באמצעה עד שנפרדים חלקיה זה מזה שלשה טפחים] ומתבטלת מהיות מחיצה, וכן מבואר בקרית ספר (פ"ד מהל' סוכה ה"ד), וראה עוד מה שכתבנו לעיל (סי' שסב ס"ק ז').

ובשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' מ אות ב) כתב, שאף שלענין שבת מחיצה אינה נפסלת בדיעבד אם אינה זוה שלשה טפחים, אך לענין סוכה יתכן שנפסלת אף אם אינה זוה אלא מעט, כיון שעל ידי תזוזת המחיצות הסוכה אינה נחשבת כדירה, וחסר ביתשבו כעין תדורו. והוסיף, שאף אם קשר את מחיצת הסוכה גם מלמטה, צריך עיון אם כשרה היא לסוכה, שכיון שהרוח הנושבת כנגד אמצע המחיצה גורמת לה שתתנדב באמצעה ותתעגל, יתכן שעל ידי כך אינה נחשבת כדירה, ולכן ראוי להחמיר בזה. אך אם אף בלא הקשירה מלמטה לא היתה המחיצה זוה שלשה טפחים, כתב שם שכשרה היא לכתחילה, ואין צריך לחוש שמא ינתק הקשר במקום שאף בלא הקשירה לא היתה זוה כל כך. ודעת הגר"ח קניבסקי (תורת המועדים ס"ק יג) שאינה נפסלת על ידי שמתנדנדת באמצעיתה.

ובהגדרת רוח מצויה, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תרכב ס"ק י').

43) החזו"א (א"ח סי' נב ס"ק יד, וראה שונה הלכות סי' שסב ס"א וסי' שטו ס"ג) פקפק בזה קצת, שיתכן שכיון שבבית אינה זוה, אין בה חיסרון, מפני שהתזוזה היא הפוסלת ולא חיסרון הקביעות, ומאידך, יתכן שמחיצה רפויה כל כך שאינה ראויה לעמוד ברוח מצויה, אינה נחשבת כמחיצה כלל.

[משנ"ב ס"ק נ]

דְּאֶף מִחֻצָּה אַחַת אֵין לְעִשׂוֹת מְפִדִינִים⁴⁴.

44) ואף שלענין מחיצות בשאר דיני התורה לא חששו חכמים שמא יתנתקו הסדינים על ידי הרוח, ביאר הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ד הע' קכד) שלענין סוכה חששו, כיון שהיא עשויה לשבעה ימים, וקיים חשש שיתנתקו במשך ימים אלו, ועוד, שמחיצות הסוכה הן דין דאורייתא, ולא דרבנן בלבד.